

MIRACLES

by Rabbi Dr. Nachum Amsel

This essay is from the forthcoming book,
"The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d Issues and Rituals."

(1) ברכות לה:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידן דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי זו וזו לא נתקיימה בידן ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים דורות הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר דורות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות דרך חצרות דרך קרפיפות כדי לפטרן מן המעשר.

(2) דברים יג-ב-ו

פי-יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת: ובא האות והמופת אשר-דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא-ידעתם ונעבדם: לא תשמע אל-דברי הנביא ההוא או אל-חולם החלום ההוא פי מנשה ד' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את-ד' אלקיכם בכל-לבבכם ובכל-נפשכם: אחרי ד' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת-מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו: והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת ...

(3) רמב"ם, הלכות יסודי התורה ח:א

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה על הנבואה היה צריך להשקיע את המצריים קרע את הים והצלילן בתוכו צרכנו למזון הוריד לנו את המן צמאו בקע להן את האבן כפרו בו עדת קרח בלעה אותן הארץ וכן שאר כל האותות.

(4) דברים יח:כא-כב

וכי תאמר בלבבך איכה ידע את-הדבר אשר לא-דברו ד': אשר ידבר הנביא בשם ד' ולא-יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא-דברו יהוה בידו דברו הנביא לא תגור ממנו:

(5) שמות ד:א-ט,ל-לא

ויען משה ויאמר והן לא-יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא-נראה אליך ד': ויאמר אליו יהוה מזה [מה-זה] בידך ויאמר משה: ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: ויאמר יהוה אל-משה שלח דד ואלו בזנבו וישלח ידו ויחזק-בו ויהי למטה בכפו: למען יאמינו כי-נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב: ויאמר יהוה לו עוד הבא-נא דד בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת פשלג: ויאמר השב דד אל-חיקך וישב ידו אל-חיקו ויוצאה מחיקו והנה-שבה כבשרו: והנה אם-לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון: והנה אם-לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעו לקלך ולקחת מממיני האר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן-האר והיו לדם ביבשת: וידבר אהרן את כל-הדברים אשר-דבר יהוה אל-משה ויעש האתות לעיני העם: ויאמן העם וישמעו כי-פקד ד' את-בני ישראל וכי ראה את-ענינם ויקדו וישתחוו:

(6) שמות יב:יב

ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלהי מצרים אעשה שפטים אני ד':

(7) במדבר כא:ח, ישעיהו ה:כו, ירמיהו ד:ו

ויאמר יהוה אל-משה עשה לך שרף ושים אתו על-גס והיה כל-הנשף וראה אתו וחי: ונשא-גס לגוים מרחוק ושרק לו מקצה הארץ והנה מהרה קל יבוא: שאו-גס ציונה העיזו אל-תעמדו כי רעה אנכי מביא מצפון ושרך גדול:

MIRACLES

8) שמונה עשרה, ברכת "מודים"

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשובות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה: בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה... ואתה ברחמיך הרבים. הפרת את עצתו. וקלקלת את מחשבתו. והשבות לו גמולו בראשו. ותלו אותו ואת בניו על העץ.

9) פרקי אבות ה:ה

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש. לא הפילה אשה מריח בשר הקודש, ולא הסריח בשר הקודש מעולם, ולא נראה זבוב בבית המטבחים, ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה, ולא נצחה הרוח את עמוד העשן, ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, עומדים צפופים ומשתחווים רוחים, ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם, ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים:

10) ברכות כ.

אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא... אמר ליה קמאי הו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם.

11) מדרש תנחומה, נח ג

ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית.

12) משך חכמה על פרשת משפטים

ויתיצבו התחתית ההר. מלמד שכפה עליהם הר כגיגית. פירוש, שהראה להם כבוד ד' בהקיץ ובהתגלות נפלאה, עד כי ממש בטלה בחירתם הטבעי ויצאה נשמתם מהשגת כבוד ד', והיו מוכרחים כמלאכים בלא הבדל...

13) אסתר ט:כו

קיימו וקבלו [נקבלו] היהודים | עליהם | ועל-זרעם | ועל כל-הנלנים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל-שנה ושנה:

14) שבת פח.

ויתיצבו בתחתית ההר אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר.

15) Norman Lamm, "Royal Reach" (New York: Feldheim, 1970), pp. 12-20

16) ברכות לג.

מזכירין גבורות גשמים מאי טעמא אמר רב יוסף מתוך ששקולה כתחיית המתים לפיכך קבעוה בתחיית המתים.

17) סנהדרין כב.

אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף.

18) תענית כה.

חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי למאי עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה.

MIRACLES

19) פרקי אבות ה:ו ופסחים נד.

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן, פי הארץ, ופי הבאר, ופי האתון, והקשת, והמן, והמטה, והשמיר, והכתב, והמכתב, והלוחות. ויש אומרים, אף המזיקין, וקבורתו של משה, ואילו של אברהם אבינו. ויש אומרים, אף צבת בצבת עשויה:

20) מדרש, בראשית רבה ה:ה

אמר ר' יוחנן תנאין התנה הקדוש ברוך הוא עם הים שיהא נקרע לפני ישראל הדא הוא דכתיב (שמות יד) וישב הים לאיתנו לתנאו שהתנה עמו אמר רבי ירמיה בן אלעזר לא עם הים בלבד התנה הקדוש ברוך הוא אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית הה"ד (ישעיה מה) אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי מידי נטו שמים וכל צבאם צויתי את הים שיהיה נקרע לפני ישראל צויתי את השמים ואת הארץ שישתקו לפני משה שנאמר האזינו השמים וגו' צויתי את השמש ואת הירח שיעמדו לפני יהושע שנאמר (יהושע ו) שמש בגבעון דום צויתי את העורבים שיכלכלו את אליהו שנאמר (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו וגו' צויתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה צויתי את האריות שלא יזיקו את דניאל צויתי את השמים שיפתחו לקול יחזקאל שנאמר (יחזקאל א) נפתחו השמים וגו' צויתי את הדג שיקיא את יונה שנא' (יונה ב) ויאמר ה' לדג ויקא את יונה:

21) תענית ז.

אמר רבי אבהו גדול יום הגשמים מתחיית המתים דאילו תחיית המתים לצדיקים ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים.

22) שמות יד:כא

וַיֹּאמֶר ד' אֶל-מֹשֶׁה נֹטֵה אֶת-דָּדְךָ עַל-הַיָּם וְיִשְׁבוּ הַיָּם עַל-מִצְרַיִם עַל-רֶכְבּוֹ וְעַל-פָּרָשָׁיו:

23) ספר החינוך, מצוה קלב

... כי ניסים גדולים אשר יעשה הקל אל בני אדם בטובו הגדול לעולם יעשה דרך סתר, ונראים העניינים נעשים קצת כאילו הם בדרכי הטבע ממש או בקרוב לטבע, כי גם בנס קריעת ים סוף שהיה נס מפורסם כתוב שם "ויולך ד' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים."

24) שמות טז:ד

וַיֹּאמֶר ד' אֶל-מֹשֶׁה הֲנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן-הַשָּׁמַיִם וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר-יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנֹסְנוּ הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרַתִי אִם-לֹא:

25) במדבר יא:ט

וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל-הַמַּחֲנֶה לְלֶלֶה יֵרֵד הַמָּן עִלָּיו:

26) מדרש תנחומה, בשלח כ

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתך אם לא רבן שמעון בן גמליאל אומר בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה ששנה להם מעשה בראשית עשה להן הקב"ה העליונים תחתונים והתחתונים עליונים לשעבר היה לחם עולה מן הארץ והטל יורד מן השמים ועכשיו ירד הלחם מן השמים והטל עולה מן הארץ הנני ממטיר לכם לחם ותעל שכבת הטל ויצא העם ולקטו שלא היו יוצאין לחצרות ומלקטין אלא למדברות דבר יום ביומו.

27) דברים לב:מט

עֲלֵה אֶל-הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה הַר-נֶבֶז אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ וְרָאָה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה:

28) שמונה עשרה, ברכת "מודים"

... וְעַל נִסְיֶיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עֲמַנּוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת. עָרֵב וְבִקֵּר וְצָהָרִים...

29) ברכה ראשונה לפני קריאת שמע של שחרית

...וּבְטוֹבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית...

MIRACLES

(30) פסחים ק"ח.

קשין נקביו של אדם כיום המיתה וכקריעת ים סוף.

(31) נדרים מא.

אמר רבי חייא בר אבא גדול נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה של חנניה מישאל ועזריה אש של הדיוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא ומי יכול לכבותה.

(32) תהילים קלו

ו לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל-הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: ז לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: ח אֶת-הַשָּׁמַיִם לְמַמְשָׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: ט אֶת-הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבִים לְמַמְשָׁלוֹת בַּלַּיְלָה כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: י לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יא וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יב בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְזוּעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יג לְגֹזֵר יַם-סוּף לְגֹזְרִים כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יד וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: טו וְנָעַר פְּרַעֲה וְחִילּוֹ בְּיַם-סוּף כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: טז לְמוֹלִיץ עֲמוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יז לְמַכָּה מַלְכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יח וַיַּהַרְג מַלְכִים אֲדִירִים כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: יט לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כ וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כא וְנָתַן אֶרֶץ לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כב נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כג שֶׁבַשְׁפָּלְנוּ זָכַר-לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כד וַיַּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִנוּ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כה נָתַן לָחֵם לְכָל-בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: כו הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:

(33) ברכות כח.

מעלין בקדש ואין מורידין.

(34) פירוש מלבי"ם, קלה:א, ח

הללויה - במזמור הזה יאמר, כי ההנהגה הקבועה המסודרת היא לבדה תספיק שנכיר על ידה מציאות ה' ויכלתו וחכמתו והשגחתו ית', עד שמה שישנה לפעמים את הטבע הקבועה אל נס ופלא, הנקראים אותות ומופתים, אינו מן ההכרח לישראל עם קרובו, רק היה צריך בעבור המצריים שגם הם יכירו כח ה' ועוזו, או שיעשם לצורך גאולת ישראל ותשועתם...

שהכה - ר"ל אני ידעתי כי גדול ה' ע"י מעשיו הטבעיים מה שעשה כל אשר חפץ, וע"י פלאי המטר והברקים, שבהם אני מכיר כח ה' וגם את השגחתו, ואין אני צריך לאותות ומופתים ע"י שינוי הטבע, אחר שאני ידעתי את ה' על ידי הנהגתו התמידית, וא"כ מה שהכה בכורי מצרים מאדם עד בהמה - שזה היה נס ופלא ושינוי טבע, זה לא הוצרך לעשות בשבילי כדי שאכיר את כחו, רק שבזה שלח אותות ומופתים בתוכי מצרים - זה הוצרך לעשות בשביל המצריים בשביל פרעה וכל עבדיו - שהם לא הכירו יד ה' על ידי הבריאה וההנהגה התמידית, ופרעה אמר לא ידעתי את ה', להם הוצרך לשלוח אותות ומופתים אלה, וכן מה.

(35) פסחים ק"ח.

ולמה נקרא שמו הלל הגדול אמר רבי יוחנן מפני שהקדוש ברוך הוא יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה.

(36) תענית ב.

אמר רבי יוחנן שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים מפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים.